

הלכות אישות פרק ג

א. כיצד האשה מתקדשת: אם בכסף הוא מקדש אין פחות מפרוטה כסף, או שווה פרוטה; ואמר לה, הרי את מקדשת לי, או הרי את מארסת לי, או הרי את לי לאשה בזה; ונותנו לה, בפני עדים. והאיש, הוא שאומר דברים שמשמען שקנה אותה לו לאשה, והוא שיתן לה הכסף.

ב. נתנה היא ואמרה לו, הריני מקדשת לך, הרי אני לך לאשה, ובכל לשון הקנאה אינה מקדשת; וכן אם נתנה היא לו, ואמר הוא אינה מקדשת. נתן הוא, ואמרה היא הרי זו מקדשת בספק.

ג. ואם קדש בשטר כותב על הנזיר או על החרס או על העלה ועל כל דבר שירצה, הרי את מקדשת לי, או הרי את מארסת לי, וכל פיוצא בדברים אלו; ונותנו לה, בפני עדים. וצריך שיכתב אותו לשם האשה המתקדשת, כגט; ואינו כותבו, אלא מדעתה. כתבו שלא לשמה, או לשמה ושלא מדעתה אף על פי שנתנו לה מדעתה בפני עדים, אינה מקדשת.

ד. ואם קדש בביאה אומר לה, הרי את מקדשת לי, או הרי את מארסת לי, וכל פיוצא בזה, או הרי את לי לאשה, בבעילה זו; ומתיחד עמה, בפני עדים; ובועלה. והמקדש בביאה, דעתו על גמר ביאה; וכשיגמר ביאתו, תהיה מקדשת. ובין שבא עליה כדרכה, בין שבא עליה שלא כדרכה הרי זו מקדשת.

ה. הדברים שיאמר האיש כשיקדש, צריך שיהיה ענינם שהיא קונה אשה, לא שיהיה ענינם שהקנה עצמו לה. כיצד: הרי שאמר לה, או כתב בשטר שנתנו לה, הריני בעליך, הריני ארוסיך, הריני אישיך, וכל פיוצא בזה אין כאן קדושין, כלל.

ו. אמר לה או כתב לה, הרי את אשתי, או ארוסתי, או הרי את קנויה לי, או הרי את שלי, או הרי את ברשותי, או הרי את זקוקה לי, או הרי את לקוחתי, או הרי את חרופתי, וכל פיוצא בזה הרי זו מקדשת.

ז. אמר לה או כתב לה, הרי את מיחדת לי, הרי את מיעדת לי, הרי את עזרתי, הרי את נגדי, הרי את צלעתי, הרי את סגורתי, הרי את תחתי, הרי את אסורתי, הרי את תפוסתי הרי זו מקדשת בספק; והוא, שיהיה מדבר עמה תחלה על עסקי קדושין; אבל אם אינו מדבר עמה תחלה על עסקי קדושין, אין חוששין למלות אלו.

ח. ויש לאיש לקדש את האשה, בכל לשון שהיא מפרת בו, ויהיה משמע הדברים באותה הלשון, שקנניה כמו שבארנו.

ט. היה מדבר עם האשה על עסקי הקדושין ורצת, ועמד וקדש, ולא פרש ולא אמר לה כלום, אלא נתן בידה או בעל הואיל והן עסקין בענין, דיו ואינו צריך לפרש. וכן עדי הקדושין והגרושין, אינו צריך לומר להם אתם עדי, אלא כיון שקדש בפניהם או גרש, הרי זו מקדשת ומגרשת.

י. האומר לאשה, התקדשי לחציי, הרי זו מקדשת הא למה זה דומה, לאומר לה תהיי אשתי את ואחרת, שנמצא שאין ליך אלא חצי איש. אבל אם אמר לה, חצייך מקדש לי אינה מקדשת, שאין אשה אחת ראויה לשנים; וכן האומר, הרי את מקדשת לי ולזה, אינה מקדשת.

יא. אָמַר לָהּ, הָרִי חֲצִיִּיךְ מִקֹּדֶשׁ לִי בַּפְּרוּטָה וְחֲצִיִּיךְ מִקֹּדֶשׁ לִי בַּפְּרוּטָה, אוֹ שְׁאֹמַר לָהּ, הָרִי חֲצִיִּיךְ מִקֹּדֶשׁ לִי בַּחֲצִי פְּרוּטָה וְחֲצִיִּיךְ הָאַחֵר בַּחֲצִי פְּרוּטָה הָרִי זֶה מִקֹּדֶשֶׁת.

יב. אָמַר לָהּ, חֲצִיִּיךְ מִקֹּדֶשׁ לִי בַּפְּרוּטָה הַיּוֹם וְחֲצִיִּיךְ בַּפְּרוּטָה לְמָחָר, שְׁנֵי חֲצִיִּיךְ בַּפְּרוּטָה, שְׁתֵּי בְנוֹתֶיךָ לִי בַּפְּרוּטָה, אוֹ שְׁתֵּי בְנוֹתֶיךָ לְשְׁנֵי בָנֵי בַּפְּרוּטָה, בְּתָךְ מִקֹּדֶשֶׁת לִי וּפְרִתְךָ מְכוּרָה לִי בַּפְּרוּטָה, אוֹ בְּתָךְ וְקִרְקָעֶךָ לִי בַּפְּרוּטָה בְּכָל אֵלּוּ מִקֹּדֶשֶׁת בְּסַפֵּק.

יג. הָאֵב מִקֹּדֶשׁ אֶת בְּתוֹ שְׁלֹא לְדַעְתָּהּ, כָּל זְמַן שֶׁהִיא קִטְנָה; וְכִשְׁהִיא נַעֲרָה, רְשׁוּתָהּ בִּידּוֹ, שְׁנֹאֵמַר "אֶת-בְּתִי, נָתַתִּי לְאִישׁ הַזֶּה" (דברים כב, טז). וְקִדּוּשֶׁיהָ, לְאָבִיהָ; וְכֵן הוּא זָכָאִי בַּמַּצִּיאָתָהּ, וּבַמַּעֲשֵׂה יָדֶיהָ, וּבִכְתּוּבָתָהּ. וְאִם נִתְגַּרְשָׁה אוֹ נִתְאַלְמְנָה מִן הָאֲרוּסִין, הוּא זָכָאִי בְּכָל, עַד שֶׁתִּבְגֵּר.

יד. לְפִיכָךְ מִקְבֵּל הָאֵב קִדּוּשֵׁי בְתוֹ, מִיּוֹם שֶׁתּוֹלֵד עַד שֶׁתִּבְגֵּר; וְאִפְלוּ הִיתָה חֲרָשֶׁת אוֹ שׁוּטָה, וְקִדְּשָׁהּ הָאֵב הָרִי הִיא אִשֶּׁת אִישׁ גְּמוּרָה.

טו. וְאִם הִיתָה בֵּת שְׁלוֹשׁ שָׁנִים וְיָוֶם אֶחָד, מִתְקַדְּשֶׁת בְּבִיָּאָה מִדַּעַת אָבִיהָ; פָּחוֹת מִכָּאן אִם קִדְּשָׁהּ אָבִיהָ בְּבִיָּאָה, אֵינָה מִקֹּדֶשֶׁת.

טז. בְּגֵרָה הַבֵּת, אֵין לְאָבִיהָ בָּהּ רְשׁוּת; וְהָרִי הִיא כְּשֹׂאֵר כָּל הַנָּשִׁים, שְׁאֵין מִתְקַדְּשֶׁת אֲלָא לְדַעְתָּהּ. וְכֵן אִם הִשְׁיִיָּאָה אָבִיהָ וְנִתְאַלְמְנָה אוֹ נִתְגַּרְשָׁה בְּחַיֵּי אָבִיהָ הָרִי הִיא בְּרְשׁוּת עֲצָמָהּ, וְאַף עַל פִּי שֶׁעֲדִין הִיא קִטְנָה: כִּיּוֹן שֶׁנִּשְׁאֲתָה, אֵין לְאָבִיהָ בָּהּ רְשׁוּת.

יז. נִתְקַדְּשָׁה קֹדֶם שֶׁתִּבְגֵּר, שְׁלֹא לְדַעַת אָבִיהָ אֵינָה מִקֹּדֶשֶׁת, אִפְלוּ נִתְרַצָּה הָאֵב אַחֵר שֶׁנִּתְקַדְּשָׁה; וְאִפְלוּ נִתְאַלְמְנָה אוֹ נִתְגַּרְשָׁה מֵאוֹתָן הַקִּדּוּשִׁין, אֵינָה אֲסוּרָה עַל הַכוּהֵן. וּבֵין הִיא, וּבֵין אָבִיהָ יְכוּלִין לַעֲכָב: בֵּין שֶׁנִּתְקַדְּשָׁה בְּפָנָיו, בֵּין שֶׁנִּתְקַדְּשָׁה שְׁלֹא בְּפָנָיו אֵינָה מִקֹּדֶשֶׁת.

יח. הִיתָה הַבֵּת סֶפֶק בּוֹגְרָת בֵּין שֶׁקִּדְּשָׁהּ אָבִיהָ שְׁלֹא לְדַעְתָּהּ, בֵּין שֶׁקִּדְּשָׁהּ הִיא עֲצָמָהּ שְׁלֹא לְדַעַת אָבִיהָ הָרִי זֶה מִקֹּדֶשֶׁת בְּסַפֵּק; לְפִיכָךְ צְרִיכָה גֵט, מִסַּפֵּק.

יט. יֵשׁ לְאִישׁ לַעֲשׂוֹת שְׁלִיחַ לְקֹדֶשׁ לוֹ אִשָּׁה, בֵּין אִשָּׁה פְּלוֹנִית, בֵּין אִשָּׁה מִשְׂאֵר הַנָּשִׁים; וְכֵן הָאִשָּׁה הַגְּדוּלָּה עוֹשֶׂה שְׁלִיחַ לְקַבֵּל קִדּוּשֶׁיהָ, בֵּין מֵאִישׁ פְּלוֹנִי, בֵּין מֵאִישׁ מִשְׂאֵר הָאֲנָשִׁים. וְכֵן הָאֵב עוֹשֶׂה שְׁלִיחַ לְקַבֵּל קִדּוּשֵׁי בְתוֹ, כִּשְׁהִיא בְּרְשׁוּתוֹ; וְאוֹמַר אָדָם לְבְתוֹ הַקִּטְנָה, צָאִי וְקַבְּלִי קִדּוּשֶׁיךָ.

כ. כָּל הָעוֹשֶׂה שְׁלִיחַ לְקַבֵּל הַקִּדּוּשִׁין, צָרִיךְ לַעֲשׂוֹתוֹ בְּפָנֵי שְׁנֵי עֲדִים. אֲבָל הָאִישׁ שֶׁעָשָׂה שְׁלִיחַ לְקֹדֶשׁ לוֹ אִשָּׁה, אֵינוֹ צָרִיךְ לַעֲשׂוֹתוֹ בְּעֲדִים, שְׁאֵין מְקוֹם לְעֲדִים בְּשְׁלִיחוֹת הָאִישׁ, אֲלָא לְהוֹדִיעַ אֶמֶתַת הַדָּבָר; לְפִיכָךְ אִם הוֹדִיו הַשְׁלִיחַ וְהַמְשַׁלַּח, אֵינָן צְרִיכִין עֲדִים, כְּמוֹ שְׁלִיחַ הַגֵּט, וְכְמוֹ שְׁלִיחַ שֶׁהִרְשָׁהוּ לְהַפְרִישׁ לוֹ תְּרוּמָה וְכִיּוֹצֵא בָּהֶן בְּכָל, שְׁלוּחוֹ שְׁלֹאֲאָדָם כְּמוֹתוֹ, וְאֵינוֹ צָרִיךְ עֲדִים.

כא. הַשְּׁלִיחַ, נַעֲשֶׂה עַד; לְפִיכָךְ אִם עָשָׂה שְׁנַיִם שְׁלוּחִין לְקֹדֶשׁ לוֹ אִשָּׁה, וְהִלְכוּ וְקִדְּשׁוּ אוֹתָהּ הֵן הֵן שְׁלוּחָיו, וְהֵן הֵן עֲדֵי הַקִּדּוּשִׁין, וְאֵינָן צְרִיכִין לְקֹדֶשֶׁהּ לוֹ, בְּפָנֵי שְׁנַיִם אֲחֵרִים.

כב. הכל כשרין לשליחות: חוץ מחרש שוטה וקטן, לפי שאינן בני דעת; והגוי, לפי שאינו בן ברית, ונאמר "בן תרימו גם-אתם" (במדבר יח, כח), לרבות השליח ומה אתם בני ברית אף שלוחכם בן ברית, להוציא את הגוי. אבל העבד אף על פי שהוא נעשה שליח לדבר שבממון הרי הוא פסול בשליחות הקדושין והגטין, לפי שאינו בתורת גטין וקדושין.

כג. שליח האיש שקדש אומר לה, הרי את מקדשת לפלוני בכסף זה, או בשטר זה. ואם שליח האשה הוא שמקבל הקדושין אומר לו, הרי פלונית ששלחה אותך מקדשת לי; והוא אומר לו, קדשתיה לך, או ארסתיה לך, או נתתיה לך לאשה, וכל פיוצא בזה.

כד. וכן המקדש על ידי האב אומר לו, הרי בתך פלונית מקדשת לי; והוא אומר לו, קדשתיה לך. ואם אמר האב או השליח, הין דיו; ואם היו עסקין בענין, ונתן לאב או לשליח, ולא פרש ולא אמר דבר דיו. ואם קדש בשטר אינו כותבו אלא מדעת האב, או מדעת השליח. וכן בכל הדברים כלן שלקדושין, כדין האיש עם האשה, כך דין שליח עם שליח, או עם האב.

כה. מצוה שיקדש אדם אשתו בעצמו, יותר מעל ידי שלוחו; וכן מצוה על האשה שתקדש עצמה בידה, יותר מעל ידי שליח. ואף על פי שיש רשות לאב לקדש בתו כשהיא קטנה וכשהיא נערה, לכל מי שירצה אין ראוי לעשות כן; אלא מצות חכמים שלא יקדש אדם את בתו כשהיא קטנה, עד שתגדיל ותאמר בפלוני אני רוצה.

כו. וכן האיש, אין ראוי לו שיקדש קטנה; ולא יקדש אשה עד שיראנה, ותהיה כשרה בעיניו שמה לא תמצא חן בעיניו, ונמצא מגרשה, או שוכב עמה, והוא שונאה.

כז. המקדש בביאה, הרי אלו קדושי תורה. וכן בשטר, מתקדשת בו מן התורה; כשם שגומר ומגרש, שנאמר "וכתב לה ספר בריתת" (דברים כד, א; דברים כד, ג) כך גומר ומכניס. וכן הפסך, מן התורה; ופרושו מדברי סופרים, שנאמר "כי-יקח איש, אשה" (דברים כב, יג; דברים כד, א), ואמרו חכמים לקוחים יהיו בפסך, שנאמר "נתתי פסך השדה, קח ממני" (בראשית כג, יג).

כח. אף על פי שעיקר הדברים כן הוא, נהגו כל ישראל לקדש בפסך, או בשוה פסך; וכן אם רצה לקדש בשטר, מקדש. אבל אין מקדשין בביאה, לכתחלה; והמקדש בביאה, מכין אותו מפת מרדות, כדי שלא יהיו ישראל פרוצים בדבר זה, אף על פי שקדושיו קדושין גמורין.

כט. וכן המקדש בלא שדוך, או המקדש בשוק אף על פי שקדושיו קדושין גמורין, מכין אותו מפת מרדות, כדי שלא יהא דבר זה הרגל לזנות, וידמה לקדשה שהיתה קדם מתן תורה.

ל. כל המקדש אשה בין על ידי עצמו, בין על ידי שליח צריך לברך קדם הקדושין, הוא או שלוחו, ואחר כך מקדש, בדרך שמברכין קדם כל המצוות. ואם קדש ולא ברך לא יברך אחר הקדושין, שזו ברכה לבטלה: מה שנעשה, כבר נעשה.

לא. פיצד מברך: ברוך אתה ה' אלהינו מלך העולם,

אֲשֶׁר קִדְּשָׁנוּ בְּמִצְוֹתָיו, וְהִבְדִּילָנוּ מִן הָעַרְיֹת, וְאָסַר לָנוּ אֶת
הָאֲרוֹסוֹת, וְהִתִּיר לָנוּ אֶת הַנְּשׂוֹאוֹת עַל יְדֵי חֲפָה וְקִדּוּשֵׁין; בְּרוּךְ
אַתָּה ה', מְקַדֵּשׁ יִשְׂרָאֵל.

לב. זוֹ הִיא בְּרַכַּת אֲרוֹסִין. וְנִהְגוּ הָעָם, לְהַסְדִּיר בְּרַכָּה זוֹ עַל
כּוֹס שְׁלִיין, אוֹ שְׁלִשְׁכָּר: אִם יֵשׁ שָׁם יַיִן, מְבָרֵךְ עַל הַיַּיִן תְּחִלָּה,
וְאַחֵר כֶּךָ מְבָרֵךְ בְּרַכַּת אֲרוֹסִין, וְאַחֵר כֶּךָ מְקַדֵּשׁ; וְאִם אֵין שָׁם
לֹא יַיִן וְלֹא שִׁכָּר, מְבָרֵךְ אוֹתָהּ בְּפָנֵי עֲצָמָהּ.